

Urheilumaailman haasteena rasismin vastustaminen

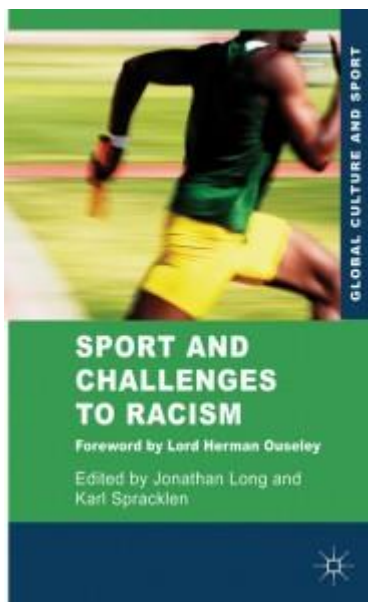
Anu Rounevaara

amkrou[a]utu.fi

Kulttuuriperinnön tutkimus

Turun yliopisto

Kirja-arvio teoksesta Sport and Challenges to Racism. Toimittaneet Jonathan Long & Karl Spracklen (2011). Palgrave Macmillan.

Leeds Metropolitanin yliopiston professorien Jonathan Longin ja Karl Spracklenin toimittama Global Culture and Sport -sarjan viides teos on artikkelikokoelma, joka luo monipuolisen, kansainvälisen katsauksen rasismiin urheilussa. Se sisältää 16 artikkelia, jotka ovat pääosin kuutta eri kansallisuutta edustavien professoreiden, tutkijoiden ja jatko-opiskelijoiden kirjoittamia. Kirjan esipuheen on kirjoittanut rasisminvastaisen, tasa-arvoisuutta jalkapallossa edistämään pyrkivän Kick It Out -järjestön puheenjohtaja Lord Herman Ouseley. Vaikka jalkapallo onkin monen artikkelin aiheena, ovat myös muut lajit hyvin edustettuina.

Kirjan artikkelit on jaettu neljään osaan: Esittely, Käytäntöjä, Identiteettejä ja Haasteita. Esittely-osa toimii aihepiiriin avauksena ja kertoo aiheen historiallisesta ja tutkimuksellisesta taustasta sekä aiheesta käydystä muusta keskustelusta. Toisessa osassa tarkastellaan "rodun" käsitettä urheiluun liittyen sekä rasismin vastaista työtä. Kolmas osio keskittyy tuomaan esille vähemmistöihin kuuluvien urheilijoiden identiteetteihin liittyviä kysymyksiä. Viimeinen osio kokoaa yhteen rasisminvastaisen toiminnan saavutuksia ja ottaa kantaa siihen mitä pitää vielä tehdä. Jaottelu on

mielestäni toimiva, osion yhdestä artikkelista on helppo jatkaa lukemista seuraavaan, samaa aihetta eri näkökulmasta käsittelevään artikkeliin.

Teoksen toimittajien kirjoittama esittelykappale helpottaa kirjan muiden artikkeleiden lukemista. Esittelyssä kerrataan "rodun" ja rasismien käsitteet sekä kuvataan antirasismia sekä rasisminvastaista työtä urheilussa. Esittelyssä ovat muun muassa eri lajien antirasistiset järjestöt ja rasisminvastaiset kampanjat. Lisäksi, artikkelikokoelmalle ominaisesti, kirjan tavoite sekä osiot esitellään lyhyesti. Esittely-osan toinen, hollantilaisen Jacco van Sterkenburgin, artikkeli kertoo siitä, miten "rotu" ja etnisyys nähdään urheilussa. Utrechtin yliopiston tutkija esittelee urheilun ja rasismien tutkimusta Hollannissa, mutta artikkelissa tehdään vertailua myös muissa maissa tehtävään tutkimukseen.

Kolmas artikkeli on Leeds Metropolitanin yliopiston professorin Stephen Waggin kirjoittama ja se käsittelee Iso-Britannian pääministerin Harold Macmillanin Etelä-Afrikan parlamentille vuonna 1960 esittämän puheen vaikutuksia ja sitä poliittista ympäristöä, joka vaikutti Etelä-Afrikan poissulkemiseen olympiakisoista (artikkeli keskittyy vuosien 1964 Tokion ja 1968 Mexico Cityn kisoihin, Apartheid-politiikan vuoksi maa oli suljettu olympialaisten ulkopuolelle vuodesta 1964 vuoteen 1988). Puhe tuli tunnetuksi ja tunnetaan edelleen "muutosten tuulen puheena" (wind of change speech). Tälle kirjalle artikkeli on erityisen merkittävä, sillä tuo puhe oli alku kansainväliselle rasismien vastaiselle taistelulle urheilussa. Se oli myös käännekohta aikansa poliittisessa ilmapiirissä. Artikkeli tuo esiin politiikan ja urheilun yhteyden tunnistamisen.

Eteläafrikkalaisen kansainvälisen olympiakomitean jäsenen Sam Ramsamyn artikkeli aloittaa Käytäntöjä-osion ja sen aiheena on Apartheidin jälkeinen Etelä-Afrikka ja urheilu. Viides artikkeli on kirjan toimittajien kirjoittama ja sen aiheena on rasismien vastaisen toiminnan edistäminen urheilussa. Kuudennessa artikkelissa Texasin yliopistossa professorina toimiva brittiläinen Ben Carrington tuo esille urheiluun liittyviä, mediakeskustelua herättäneitä rasisistisiä tapauksia Isosta-Britanniasta ja Yhdysvalloista. Tämän osion viimeisen, kahdessa australialaisessa yliopistossa professorina toimivan eteläafrikkalaissyntyisen Colin Tatzin kirjoittaman artikkelin aiheena ovat australialainen urheilu, alkuperäiskansat ja rotuongelmat.

Sydneyn teknillisen yliopiston urheilujohtamisen professorin Daryl Adairin ja tohtorikoulutettava Megan Stronachin artikkeli aloittaa kolmannen, identiteettejä käsittelevän osan ja jatkaa edellistä aihetta tarkastellen rasisististä stereotyyppiä, jonka mukaan aboriginaalit ovat synnynnäisiä urheilijoita. Kalifornian yliopiston Scott N. Brooks artikkeli pysyy edellisen artikkelin kanssa samassa aihepiirissä pohtien sitä, miksi koripallo mielletään mustien miesten lajiksi. Brooks mukaan kyseessä on virheellinen stereotyyppi, joka yleistää kaikki nuoret mustat miehet synnynnäisiksi koripalloilijoiksi, koska monille mustille nuorille miehille koripallo on tarjonnut poispääsyn köyhyydestä. Näissä kahdessa artikkelissa nostetaan esille se puhetapa, joka nousee esille Australiassa ja Yhdysvalloissa vähemmistöistä puhuttaessa (esimerkiksi se, että urheilu tarjoaisi näiden vähemmistöjen edustajille ainoan menestymisen mahdollisuuden elämässä).

Bergenin yliopiston professorin Mette Anderssonin artikkelissa tarkastelussa ovat ulkomaalaistaustaiset norjalaisurheilijat mediassa sekä rasisminvastainen toiminta Norjassa.

Andersson analysoi artikkelissaan aineistoa, joka kerättiin ulkomaalaistaustaisten urheilijoiden rasistisia kokemuksia ja mediassa esittämistä tarkastelleen projektin puitteissa. Tutkimuksessa haastateltiin urheilijoita, urheilujournalisteja, urheilujohtajia, rasismin vastaisten kampanjoiden edustajia sekä seurattiin lehtikirjoittelua ja tv-lähetyksiä. Tutkimusmenetelmänä käytettiin myös osallistuvaa havainnointia peleissä, kilpailuissa ja kokouksissa. Tutkimuksessa tarkastellut lajit olivat koripallo, jalkapallo ja yleisurheilu.

Andersson tuo artikkelissaan esille esimerkkejä norjalaismediassa puhuttaneista tapauksista, urheilijoiden rasistisista kokemuksista sekä tärkeimpiä havaintoja tutkimuksesta.

Tutkimustuloksissa huomionarvoista on se, miten paljon vaikutteita norjalainen keskustelu saa muualla Euroopassa (etenkin Isonsa-Britanniassa) käytävästä urheiluun ja rasismiin liittyvästä keskustelusta. Tietoisuus urheilussa esiintyvistä rasismista sekä sitoutuminen rasismin vastaisiin kampanjoihin vaihtelivat lajeittain. Suoranaista rasismia urheilijat kertoivat kokeneensa harvoin. He kuvailivat Norjassa esiintyvää rasismia piilorasismiksi tai arkipäivän rasismiksi. Rasistiset kokemukset olivat yleisimmin tapahtuneet muualla kuin urheiluun liittyvässä toiminnassa. Anderssonin esittelemät esimerkit ulkomaalaistaustaisista urheilijoista käydystä mediakeskustelusta kertoivat kuitenkin omaa kieltään siitä, kenen lopulta mielletään olevan ”oikea” norjalainen. Tämä artikkeli antoi paljon pohdittavaa oman, mediassa esiintyvää rasismia käsittelevän graduni työstämiseen.

Sydneyyn teknillisen yliopistossa työskentelevien Carmel Foleyn, Tracy Taylorin ja Hazel Maxwellin artikkeli päättää kirjan identiteettiosion ja kertoo erilaisista kulttuurisista taustoista lähtöisin olevien naisurheilijoiden marginalisaatiosta Australiassa.

Kirjan viimeisessä osassa käsitellään haasteita. Huddersfieldin yliopiston professorin Paul Thomasin artikkeli keskittyy esittelemään Englannin mestaruussarjassa pelaavan jalkapalloseura Leeds United AFC:n fanien rasisminvastaista kampanjointia. Tarkastelussa on myös kampanjan saama vastaanotto sekä kampanjan arviointi. Myös Loughboroughin yliopiston Steven Bradburyn artikkeli tarkastelee rasisminvastaista työtä jalkapallossa. Artikkelin alkaa rasisminvastaisen toiminnan yleisellä esittelyllä ja esimerkkinä on englantilainen, Ykkösliigassa pelaava jalkapalloseura Port Vale FC. Texasin A&M-yliopistossa professorina toimivan George B. Cunninghamin artikkeli kysyy, lisääntyvätkö rasistiset ennakkoluulot, kun urheilijoiden etniset taustat ovat kasvavassa määrin erilaisia.

Leeds Metropolitanin yliopiston professorin Kevin Hyltonin artikkelin aiheena on kriittinen rotuteoria (Critical Race Theory, CRT) ja rasismin vastaisen SARI:n (Sport Against Racism Ireland) toiminta Irlannissa. SARI on käyttänyt lähestymistapaa, jonka lähtökohtana ei ole kysyä ”onko yhteiskuntamme rasistinen” vaan toteamus ”yhteiskuntamme on rasistinen”. Artikkelissa kysytään, onko tämä tutkimussuunta liian radikaali.

Kirjan päättää teoksen toimittajien kirjoittama artikkeli, jossa keskitytään pohtimaan sitä, mikä on muuttunut ja minkä pitäisi vielä muuttua. Artikkelissa esitellään rasisminvastaisen työn tuloksia ja tulevaisuuden haasteita urheilussa. Teoksessa mukana olevien artikkeleiden pohjalta Long ja

Spracklen ovat muodostaneet manifestin, joka sisältää neljä asiaa, joihin tuloksellisen rasismien vastaisen toiminnan tulisi keskittyä: lainsäädäntö, kampanjat, koulutus ja käytännön teot.

Kirjan lopusta löytyy artikkelikokoelmalle (ainakin oman kokemukseni mukaan) harvinainen aakkosellinen sanahakemisto, josta löytyvät listattuna kirjassa esiintyvät asiasanat, alan järjestöt, joukkueet ja urheilijat. Tämän lisäksi kirja saa minulta lisäpisteitä artikkeleiden kirjoittajien käyttämästä kielestä, joka on helppolukuista. Kaiken kaikkiaan kirja on paitsi asiantuntevaa informaatiota antavaa ja ajatuksia herättävää, myös todella mielenkiintoista luettavaa!

Teoksen kirjoittajat ovat kukin tahollaan toimineet aktiivisesti alan tutkimuksen parissa. Artikkelikokoelma tarjoaakin kattavan kansainvälisen katsauksen siihen, miten rasismien ja urheilun välistä suhdetta voidaan tarkastella. Opiskelijalle ja tutkijalle teoksella on paljon annettavaa. Kirja tarjoaa perustiedot alan tutkimuksesta ja keskeisistä käsitteistä piirtäen samalla suuntaviivoja siihen, miten aihetta tulisi jatkossa tutkia. Helppolukuisuutensa ja mielenkiintoisten tapausesimerkkiensä ansiosta teos sopii myös kaikille urheilussa esiintyvistä rasismista lisätietoa kaipaaville lukijoille.